

L'anadjectivació de Damià Bardera

Text > VICENÇ PAGÈS JORDÀ

Després de sis reculls de contes breus, l'any 2019 Damià Bardera (Viladamat, 1982) va seleccionar els millors que havia publicat, i algun d'inèdit, en el llibre *Un circ al pati de casa*, que va prologar Toni Sala. La majoria dels contes de Bardera estan protagonitzats per nens i animals, se situen en un entorn rural i destaquen per la truculència. Hi abunden, sobretot, les amputacions, especialment d'extremitats, que sovint són substituïdes per altres d'ortopèdiques.

El que ens interessa en aquesta secció és la manera d'escriure, que en el cas de Bardera no es pot dissociar de la brevetat dels textos. En una novel·la extensa com *El casolot*, de Charles Dickens, tot és llarg: les frases, les descripcions, els diàlegs, els paràgrafs, els capítols. De la mateixa manera, en un microconte tot tendeix a la brevetat, que és com dir que el text es redueix a l'essència. Bardera elimina de les frases tot el que no és essencial, com ara els adjectius qualificatius.

Repassem una mica el que ens ensenyaven a escola. El més important d'una frase és el verb, que indica quina acció es produeix («Al Principi ja existia el Verb», diu l'evangeli de sant Joan). A continuació ve el substantiu que, com indica el seu nom, expressa el més rellevant, és a dir, qui fa l'acció o sobre qui recau. L'adjectiu qualificatiu, en canvi, esmenta qualitats, o defectes, o matisos, que no tenen tanta rellevància, com ara la mida, la forma o el color. Si un personatge mor atropellat

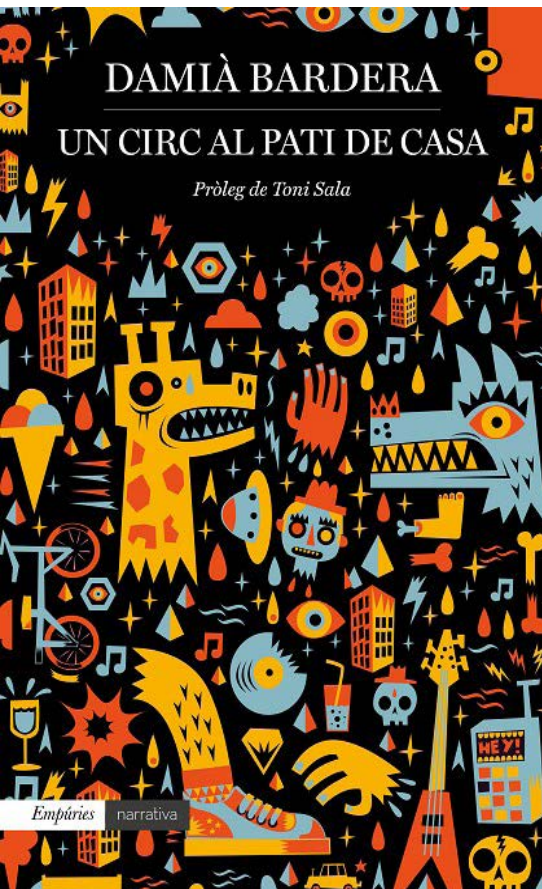
per una furgoneta, posem per cas, no sempre val la pena entrar a considerar si el vehicle era gros, vermell o atroïnat, ja que el que compta és que el personatge ha mort. En una narració, els adjectius no tenen una gran importància a l'hora d'explicar *què* passa, i sí per explicar *com* passa. Se'n serveixen els

autors interessats en les descripcions matisades, com per exemple els memorialistes i els novel·listes victorians. Si el que ens interessa és l'acció, se'n pot prescindir, que és el que fa Quim Monzó a *Guadalajara*, Sergi Pàmies en els últims contes, i Damià Bardera gairebé sempre.

>> Damià Bardera, el 2016, durant una presentació a la Llibreria 22 de Girona.

Foto: AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDI.
EL PUNT AVUI (MANEL LLADÓ).

>> Coberta d'Un circ al pati de casa.
(Foto: EDITORIAL EMPÚRIES)

L'absència d'adjectius permet a aquest autor practicar inicis directes i contundents, sense prolegòmens. A partir de la primera frase ja estem situats en el conflicte o en la inquietud. Vegem-ne alguns exemples: «Avui és la nit de Nadal, són tres quarts de set del vespre i encara no tinc els regals.» («Un conte de Nadal»); «Quan era petit, el que realment m'agradava era torturar animals, sobretot insectes.» («Menjar de gat»); «Encara no soc a temps de col·locar-me bé el casc, que ja torna a caure una altra bomba.» («La promesa»); «Quan tenia quinze anys, passejant pel poble vaig ensopegar amb un dit, un gla inclosa.» («El dilema»); «Me l'estimava tant, la meva dona, que vaig fer-la dissecar abans no fos massa tard i el càncer l'hagués consumida del tot.» («La tele»). A vegades la segona frase aporta —també sense adjectius qualificatius— alguna concreció, algun detall que ens acostava a l'acció: «El nen abandonat a la muntanya s'ha criat enmig de llops. Camina de quatre grapes, udola i es rasca l'orella amb una de les potes del darrere» («De quatre gra-

pes»). També pot ser que a una primera frase pertorbadora la segueixi una altra que rebla el clau, com a «El desig de ser indi»: «Jo no era com els altres nens. Però a casa es devien pensar que sí». A vegades, la frase inicial s'allargassa perquè el lector estigui al cas immediatament de la vida del protagonista, sempre sense adjectius: «Abans de néixer m'havia de dir Enric, com el pare i l'avi —i el besavi i el rebesavi—, però al sortir del ventre de la mare va faltar-me un ull —devia perdre'l baixant pel coll de l'úter— i a l'acte vaig ser en Polifem.» («El lloro»). Segurament a causa d'aquesta tendència a l'anadjectivació, un lector com Lluís Calvo ha posat èmfasi en la feina de depuració que fa Bardera, i Antoni Munné-Jordà considera que va al «moll de l'os».

Aquesta neteja sintàctica imprimeix un ritme frenètic a aquests contes, que consisteixen en successions de frases curtes, exemptes de subordinacions i de prolongacions innecessàries, que ens impel·leixen a una lectura accelerada. Fixem-nos, per exemple, en el principi del conte titulat «El príncep»: «Només sortir de casa, em retrobo amb Blancaneu. Em costa molt reconèixer-la: ha perdut pes i els ulls ja no li brillen com abans. M'interesso per la seva vida i em confessa que l'insomni no la deixa viure.»

La contundència i la fredor estètiques que procura l'absència d'adjectius corren paral·leles a la fredor moral que impregna els relats. El narrador no mostra la seva consciència, no s'immunta davant les adversitats del destí, ni tan sols quan hi intervé algun ésser humà, que de vegades és ell mateix. En aquest sentit, podem esmentar l'ús de termes col·loquials o còmics per descriure fenòmens tràgics: «Se n'anava de pet a la presó.» («El xaman») o «L'Arnau Ballesta va dinyar-la.» («Arnau»). El resultat de totes aquestes operacions és un regust grotesc, que recorda el que deixen els contes de Salvador Espriu, també caracteritzats per la síntesi. Curiosament, és en els últims que ha

publicat Damià Bardera, com «El dinosaure» i «El circ» (apareguts en el recull *Nens de llet*, de 2016), o a l'inèdit «Finestra», en què detectem un augment

dels adjectius —com si l'autor estigués ençant una nova etapa.

En el conte titulat «Una història d'amor», un dels més llargs, hi trobem precisament l'adjectiu *grotesc* aplicat al conte que escriu el narrador quan és petit. «Una història d'amor» inclou molts dels temes habituals en l'autor: la incomprensió de la mestra cap al nen, que es refugia en l'avi; la malformació de l'adult, que desperta interès en el nen; la violència aplicada de manera gratuïta; el sexe practicat

de manera poca-solta... Repassem-ne l'argument: el narrador escriu un conte per al concurs de Sant Jordi de l'escola. El director crida els pares i els comunica que el seu fill ha escrit «un relat grotesc, i de molt mal gust». També els contes de Damià Bardera travesen sovint aquesta frontera, i en favor seu podem citar Marcel Duchamp, que va establir que l'art és precisament el contrari del bon gust.

>> Coberta d'Els nens del sac.
(Foto: EL CEP I LA NANSÀ EDICIONS)